

NAMAKU PRAM : ผมชื่อปรัม

มงคลลักษณ์ เหล่าอว บักเลอร์

NAMAKU PRAM : Catatan dan Arsip (My Name is Pram: Notes and Archives) หรือ “ผมชื่อปรัม” นิทรรศการชีวิตและเรื่องราว ปราโมทยา อนันตา ตูร์ (Pramoedya Ananta Toer) นักเขียนคนสำคัญของอินโดนีเซีย จัดแสดงที่ Dia.Lo.Gue ทางทิศใต้ของกรุงจาการ์ต้า ระหว่างวันที่ 17 เมษายน ถึง 20 พฤษภาคม 2561 ต่อมาเมื่อผู้เข้าชมจำนวนมาก ผู้จัดงานจึงขยายเวลาการจัดไปจนถึงวันที่ 3 มิถุนายน อีกทั้งขยายช่วงเวลาเข้าชมในเดือนรอมฎอนเป็น 10.00-21.00 น.

ฉันตั้งใจเดินทางไปจาการ์ต้าเพื่อชมนิทรรศการชุดนี้ ปราโมทยาเป็นนักเขียนจากอินโดนีเซียคนแรกที่ฉันรู้จักจากการอ่านนิยายแปลชุด Buru Quartet แปลโดย ภัควดี วีระภาสพงษ์ โครงการจัดพิมพ์คอปไฟ เป็นผู้จัดพิมพ์ นิยายชุดนี้มี 4 เล่ม ได้แก่ This

Earth of Mankind (แผ่นดินของชีวิต) Child of All Nations (ผู้สืบทอด) Footsteps (รอยย่างก้าว) และ House of Glass ซึ่งเล่มสุดท้ายยังไม่มีแปลเป็นภาษาไทย ผู้แปลแปลจากต้นฉบับภาษาอังกฤษที่ Max Lane แปลมาจากต้นฉบับภาษาอินโด

การเข้าชมนิทรรศการสองครั้งระหว่างอยุธยาจาการ์ต้า คือวันศุกร์ที่ 18 และวันอาทิตย์ที่ 20 พฤษภาคม มีเจ้าหน้าที่นำชมเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวของเนื้อหาของงานทั้งหมด ในส่วนของเนื้อหาที่มีอธิบายสั้นๆ เป็นภาษาอังกฤษและส่วนใหญ่เป็นภาษาอินโด ผู้จัดงานให้ข้อมูลว่าแม้ระยะเวลาจัดงานจะคาบเกี่ยวช่วงเดือนรอมฎอนก็ตาม ตัวเลขผู้เข้าชมโดยเฉพาะวันเสาร์และอาทิตย์มีมากกว่าสองพันคน จึงต้องเข้าแถวรอและใช้เวลาอย่างต่ำในการชมประมาณหนึ่งชั่วโมงครึ่ง

Nyemas Indah Nabilla อาสาสมัครที่นำชม นิทรรศการเล่าว่า นิทรรศการชุดนี้ใช้เวลาในการเตรียมงานเป็นเวลาสองปี ครอบครัวของปรัมคือ ตัวหลักในการคัดสรร เลือกรื้อหา ออกแบบร่วมกับ คณะทำงาน ว่าควรจะนำเสนอเรื่องราว นำ สิ่งของใช้ส่วนตัวชิ้นใดบ้างของปรัมมาจัดแสดง นิทรรศการแบ่งออกเป็น ส่วนแรก ปฏิทินชีวิตของ ปรัมตั้งแต่เกิดเมื่อปี 1925 กระทั่งวันถึงแก่กรรมในปี 2006 อายุรวม 81 ปี ตลอดช่วงอายุขัย นิทรรศการ หยิบยกช่วงเวลาสำคัญเป็นตัวบอกเล่าเหตุการณ์ ทั้งด้านชีวิตและการทำงาน

ส่วนที่สองของนิทรรศการคือโต๊ะที่ใช้สำหรับ จัดแสดงต้นฉบับลายมือเขียนของปรัม ประกอบด้วย งานเขียนลายมือต้นฉบับหลายเรื่อง ทั้งฉบับ ร่าง ฉบับแก้ไข และฉบับจริงก่อนพิมพ์ตีดี ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังถูกจำคุกที่เกาะบुरु (Buru Island) บันทึกรประจำวัน งานเขียนลายมือจัดแสดงทั้ง ผลงานที่ได้ตีพิมพ์และยังไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ ที่ใดมาก่อน ทำให้ทราบว่าระหว่างติดคุกที่เกาะบुरु เขาและเพื่อนๆ ช่วยกันทำหนังสือทำมืองานเขียน ของปรัมจนสำเร็จเป็นรูปเล่มก่อนถูกปล่อยตัว เพียงไม่กี่วัน ไปรษณียบัตรและจดหมายโต้ตอบ ระหว่างปรัมกับภรรยากับลูกๆ ส่วนนี้นับเป็น ไฮไลท์สำคัญของนิทรรศการที่ผู้เข้าชมประทับใจ และสัมผัสความโรแมนติกของปรัม ของใช้ส่วนตัว

แต่ละชิ้นที่มีอารมณ์อยู่ในนั้น เช่น เสื้อยืดคอกกลม สีขาวที่ใส่เป็นประจำเกือบทุกวันตอนที่ยังมีชีวิตอยู่ สะท้อนภาพชีวิตอันเรียบง่าย กระเป๋าเสื้อผ้าสีแดง เลือดนกพิมพ์ข้อความ PAT (มาจากชื่อย่อของ ปรัม), JAKARTA และตัวเลข 28-9-79 ซึ่งเป็นวัน เดือนปีที่เขาได้รับอิสรภาพจากคุกบนเกาะบुरु ซอง บุษรี ที่เขียนบุษรี กระดาษห่อบุษรีที่เขาใช้เขียนงาน ต้นฉบับงานเขียนที่เขียนลงบนเศษกระดาษที่เขา หาได้ เหนี่ยวนตรา ภาพถ่าย ภาพวาดเหมือนตัวจริง วาดโดยศิลปินที่ขึ้นชื่อบางงานเขียนของปรัม ปก หนังสือทั้งภาษาอินโดและปกหนังสือที่แปลออกไป เป็นภาษาต่างๆ ถึง 42 ภาษานำมาจัดแสดง

นอกจากนี้ยังมีวิดีโอทัศน์สัมภาษณ์ภรรยา ลูก หลานๆ และคนที่ได้รับแรงบันดาลใจจากงานเขียน ของเขาความยาวประมาณ 20 นาทีเศษ อีกห้อง เป็นการจำลองห้องทำงานของปรัม ซึ่งผู้นำชมแจ้ง ว่าของทั้งหมดคือของที่นักเขียนท่านนี้ใช้จริงๆ และการจัดวางของทุกชิ้นในห้องจำลองนี้คัดลอกมา จากสถานที่จริง ตำแหน่งข้าวของจึงไม่ผิดเพี้ยนไป จากห้องทำงานที่บ้าน

สำหรับวอลล์เปเปอร์ภายในห้องน้ำชาย-หญิง ของสถานที่จัดงานเป็นภาพของปรัมและภาพปก หนังสือเพื่อให้พื้นที่จัดแสดงมีเนื้อหาเป็นอันหนึ่งอัน เดียวกันทั้งหมด บริเวณด้านนอกของสถานที่ จัดงานมีศิลปะจัดวางเป็นผ้าขาวพิมพ์คำคมของ ปรัมจากหนังสือต่างๆ แฉวนจัดแสดงซึ่งเรียกว่า “สวนคำ”

ฉันถามถึงดนตรีบรรเลงที่เปิดคลอภายในห้อง จัดแสดงงานว่าเป็นเพลงอะไร มีความสำคัญเช่นไร ได้รับคำตอบว่า ปรัมมีความสามารถในการ ประพันธ์ดนตรีเห็นได้จากโต๊ะที่เป็นผู้จัดแสดงมี โน้ตเพลงที่เขาเขียนระหว่างติดคุก เพลง Bunga Penutup Abad (The Flower That Ends

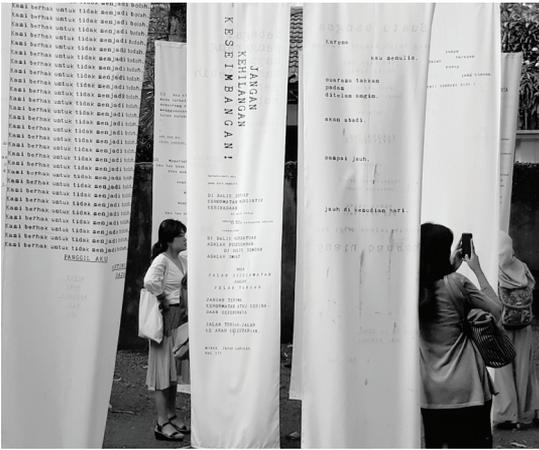
เขาติดคุกยาวนานถึง 14 ปี ตั้งแต่ปี 1965 ถึงปี 1979
อยู่ที่คุก Cipinang เป็นเวลา 4 ปี ที่เกาะบูรุฮัก 10 ปี
โดยรัฐกล่าวหาว่า ปรามปลุกระดมความคิด มีแนวคิดคอมมิวนิสต์
กึ่งที่จริงแล้วเขามีแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย
ดังนั้น คนในยุคนั้นจะถูกรัฐบาลและผู้นำป่าหัวว่า
ปรามเป็นคอมมิวนิสต์ ห้ามอ่านงานของเขา

a Century) ประพันธ์โดย Ricky Lionardi บทเพลงนี้ใช้ประกอบการแสดงละครเวทีซึ่งผู้กำกับและผู้เขียนบทดัดแปลงมาจากนิยายสองเล่มของปรามคือ This Earth of Mankind และ Child of All Nations มีการแสดงไปเมื่อปี 2560

ปราโมทยา อนันตา ตูร์ เป็นคนที่โรแมนติกและอ่อนโยน นี่คือคำยืนยันจากภรรยา ลูก หลานๆ ของเขาผ่านการพูดคุยในวิดีโอที่นำมาจัดแสดง Titi ภรรยา พูดถึงปรามว่า “เขาจะไปรอรับฉันหลังเลิกงานทุกวัน มีอยู่ครั้งหนึ่ง เขารอฉันจนถึงตีหนึ่ง พอพบกันเขาถามว่าการทำงานแบบนี้เหมือนคนไม่มีครอบครัว ทำงานดึกตื่นก่อนคืน คุณเป็นภรรยาของผมควรจะดูแลคนที่บ้าน ไม่ใช่ทำงานหามรุ่งหามค่ำ ตอนนั้นฉันไม่พอใจว่าทำไมต้องต่าหน้าที่ฉันทำงานเลิกดึก และฉันไม่อยากเป็นแม่บ้านอยู่บ้านเฉยๆ ฉันเงิบ ไม่คุยกับเขา วันรุ่งขึ้นเขามาคุยด้วยปกติเหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น เขาไม่เคยเสียใจกับสิ่งที่เลือกและสิ่งที่ตัดสินใจ ในเรื่องของการทำงานเขียน เขาทำงานทุกวันไม่หยุดหย่อนและผลงานหลายชิ้นเผาทิ้งในช่วงอินโดตกเป็นอาณานิคม เขาเป็นคนโรแมนติก ชอบเข้ามาขลุกอยู่ในห้องครัวระหว่างฉันทำกับข้าวให้ทุกคนในบ้าน ฉันถามว่าทำไมไม่นั่งทำงานหรือเล่นกับหลานๆ ในห้องอื่น เขาตอบว่าผมจะได้มีเวลาอยู่กับคุณมากขึ้นระหว่างคุณเข้าครัวทำอาหาร”

เป็นที่น่าสังเกตว่า นิทรรศการ “ผมชื่อปราม” สัดส่วนผู้เข้าชมในบางวันมีชาวอินโดเชื้อสายจีนเข้ามาชมอาจจะมากกว่าชาวมุสลิมอินโด และส่วนหนึ่งเป็นชาวต่างชาติที่พำนักในอินโดนีเซีย ฉันจึงสอบถามผู้นำชม ได้รับคำตอบว่า “ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะว่าปรามเป็นนักเขียนที่เขียนถึงชะตากรรมของชาวจีนในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังยุคอาณานิคมว่าถูกกระทำเช่นไรบ้าง เขาได้ดีมิตรการติดคุกครั้งแรกเพราะเขียนงานถ่ายทอดชีวิตชาวจีนโพ้นทะเลในอินโด พิมพ์เป็นหนังสือชื่อ Hoakiau di Indonesia (Overseas Chinese in Indonesia) พิมพ์ในปี 1960 เป็นงานเขียนสารคดีที่เห็นอกเห็นใจชาวจีนส่งผลให้ถูกจับกุมไปคุมขังที่คุก Cipinang บทบาทของปรามคือการเรียกร้องประชาธิปไตยผ่านงานเขียนในยุคเผด็จการซูฮาร์โต และถูกผู้นำพยายามคุมขังความคิดของเขา รวมแล้วเขาติดคุกยาวนานถึง 14 ปี ตั้งแต่ปี 1965 ถึงปี

1979 อยู่ที่คุก Cipinang เป็นเวลา 4 ปี ที่เกาะบรูซอีก 10 ปี โดยรัฐกล่าวหาว่า ปรามปลุกระดมความคิด มีแนวคิดคอมมิวนิสต์ ทั้งที่จริงแล้วเขามีแนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย ดังนั้น คนในยุคนั้นจะถูกรัฐบาลและผู้นำเป่าหูว่า ปรามเป็นคอมมิวนิสต์ ห้ามอ่านงานของเขา”

ภาพของปรามและความคิดที่ยืนหยัดจนถึงปัจจุบันได้รับการยอมรับจากผลงานเขียนที่มากกว่า 50 เล่มซึ่งแปลไปเป็นภาษาต่างๆ 42 ภาษา Titiek ลูกสาวของปราม พูดถึงพ่อและงานนิทรรศการชุดนี้ว่า “เมื่อได้ชมแล้วคล้ายหัวใจของฉันและผู้เข้าชมถูกเขื่อนอกเป็นขึ้นๆ เราได้เห็นใบหน้าของเขาครั้งแล้วครั้งเล่า ฉันเป็นลูกที่สัมผัสได้ถึงความรักและการถูกลดปล่อยผ่านชีวิตของพ่อ พ่อที่ได้อยู่กับฉันและวันหนึ่งก็ถูกพรากไปสู่พื้นที่ไร้อิสรภาพ แต่พ่อไม่เคยหยุดเขียนหนังสือ ทุกเล่มทุกข้อเขียนของปรามคือตัวแทนจิตวิญญาณของผู้คนและของเด็กๆ”

นิยายชุด Buru Quartet สำหรับนักอ่านรุ่นต่อมาหรือผู้สนใจงานเขียนของปราม สามารถอ่านนิยายแบบนิยายรักทั่วไปหรืออ่านเพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศอินโดนีเซียก็ได้เช่นเดียวกัน ในส่วนของงานเขียนเล่มอื่นๆ นั้น ปฏิเสธ

ไม่ได้เลยว่าคนรุ่นต่อมาหลายคนได้รับอิทธิพลทางความคิดผ่านงานเขียนของเขา ซึ่งในวิทัศน์ที่ฉายในนิทรรศการได้เผยแพร่วิวทัศน์ของ Hilmar Farid, Rieke Diah Pitaloka, Harun Sulaiman, Asmara Abigail และ Budiman Sudjatmiko ที่มีต่องานเขียนของปราม ซึ่งทั้งหมดสะท้อน “ผมชื่อปราม” ออกมาว่า

“ปรามโดดเด่นในการถ่ายทอดเนื้อหาซึ่งเป็นเรื่องน้ำเสียงเป็นรากของคนอินโดที่ต้องพูดออกมาและต้องปราศจากแนวคิดแบบตะวันตก เขาเป็นนักเขียนที่ตอบโจทย์ปัจเจกความเป็นอินโด ปรามคือบุรุษผู้ยึดหลักการ และไม่ว่าสิ่งที่เขาเขียนจะเป็นเรื่องดีหรือเรื่องร้ายของอินโดนีเซีย เขาก็รักประเทศและสร้างประเทศด้วยความรักผ่านความคิดแล้วเขียนออกมา”

หลังเข้าชมนิทรรศการสองครั้ง ทำให้ฉันต้องกลับมาเปิดอ่านงานแปลของปรามทยา อนันตา ศูร์อีกครั้งหนึ่ง เพื่อฟังน้ำเสียงของผู้คนชาวอินโดผ่านงานเขียนของเขา เสียงที่ก้องระหว่างชมวิทัศน์ซึ่งปรามบอกกับผู้เข้าไปพบเขาระหว่างมีชีวิตอยู่ว่า

“จงพูดในสิ่งที่คุณคิด ชื่อสัตย์กับมัน นี่คือการดำรงความเป็นปัจเจก การมาพบผมด้วยการเอาคำพูดที่ผมคิดมาคุยกับผม หรือยกคำคมของคนอื่นคนนั้นมา ผมไม่ชอบเลย คุยกับผมด้วยความคิดอันเกิดจากแก่นแท้ของคุณ” ■

